

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

МАТЕРІАЛИ

**VI Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців**

**«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО
ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ»**

присвяченої 30-річчю створення кафедри філософії, соціології та
менеджменту соціокультурної діяльності та 205-річчю Університету
Ушинського

М. ОДЕСА - 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

**кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної
діяльності**

М А Т Е Р І А Л И

**VI Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців**

**«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО
ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ»**

присвяченої 30-річчю створення кафедри філософії, соціології та
менеджменту соціокультурної діяльності та 205-річчю Університету
Ушинського

(Одеса, 20-21 травня 2022 року)

Одеса -2022

М 54 **Методологія та технологія сучасного філософського пізнання** // Матеріали IV Міжнародної наукової конференції (Одеса, 20-21 травня 2022 р.) 135 с.

Рецензенти:

***Пальчинська Мар'яна Вікторівна** - доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії, психології та педагогіки Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку,*

***Рибка Наталя Миколаївна** – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та методології науки Державного університету «Одеська політехніка»*

Збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» вміщує матеріали, які досліджують методологію сучасного пізнання; трансформаційні процеси в сучасному суспільстві; сучасні підходи до вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій; філософію історії в сучасному вимірі; філософсько-освітні парадигми сучасного суспільства; філософію синергетики та філософські погляди Г.Сковороди у світлі сучасності. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 11 від 30 червня 2022 року)

It is necessary to understand that tolerance is a derivative of the system of universal values accepted in modern society as the basis of existence.

REFERENCES

1. Локк Джон. Послание о веротирпимости. *Сочинения в трех томах*: Т. 3. Москва: Мысль, 1988. 668 с. С.91-134.
2. Mill J.S. On Liberty. New York: Prometheus Books, 1986. 295 p.
3. Rawls J. A theory of justice. Oxford: Oxford University Press, 1973. 176 p.
4. Rawls J. Political liberalism. New York: Columbia University Press, 1996 (1993). 394 p.
5. Азимов, Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э.Г. Азимов, А.Н. Щукин // *Справочно-информационный портал «ГРАМОТА.РУ»*. Веб-сайт. URL:<http://www.gramota.ru/slovari/dic/?az=x&word=%F2%EE%EB%E5%F0%E0%ED%F2%ED%EE%F1%F2%FC> (дата обращения: 20.04.2022).
6. Deklaracija principov terpimosti // Organizacija ob*edinjonnyh nacij [Ofic. sajt] Veb-sajt. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/toleranc.shtml (data obrashhenija: 06.05.2022).
7. Toleration. An Elusive Virtue / Ed. D. Heid. Princeton: Princeton University Press, 1996. 252 p.
8. Williams B. Toleration: An Impossible Virtue? // Toleration. An Elusive Virtue / Ed. D. Heid. Princeton University Press, 1996.
9. Acvinae Thomas. Summa theologiae. Sec. Sec. Qu. 10 Art. 11. Internet Archive HTML5 Uploader 1.6.3. November 2, 2022.

Ільїн Володимир Васильович (м. Київ) – доктор філософських наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АГОНІЯ.

УКРАЇНСЬКА СУБ'ЄКТНІСТЬ VS МОСКОВСЬКОГО ГОЛІАФА

Не так страшні помилки, як наслідки, які з них виходять, – говорив український фізик Лев Ландау. А помилки, як показує соціально-історичний досвід, є результатом некритичного, догматичного мислення, орієнтованого на рудименти минулого, позбавленого творчості та інноваційності життя. Саме в такому мисленні, породженому в глибинах спотвореної свідомості, виникають хибні уявлення про реальний світ, виникають утопії і химери. Серед них божевільне уявлення, що війна може бути способом вирішення міжнародних, соціально-економічних і політичних проблем.

Такий тип ідіотичного мислення продемонстрував чільник РФ, вихованець сумнозвісної кадебістської структури, В. Путін. Адже як інакше пояснити його рішення розпочати війну проти мирної, поетичної, прекрасної у

своїх піснях і природі України? А фактично проти всього світу.

У свій час видатний мислитель епохи Відродження, «Вольтер XV століття», Еразм Роттердамський писав, що серед усіх видів людської глупоти найбільш неприйнятне – це війна. Але для російського мислення, сформованого в системі віковичної, свинцево-тяжкої ієрархії, де всі раби і тільки один вільний – цар, але і той раб, думки видатних гуманістів не в авторитеті. Та чи й відомі вони тому, хто звик до команди, а не до розмислу, міркування? А командний метод – шлях до брехні і жорстокості. Як результат – удар по «братньому» народу, який вже ніколи ним не буде. Навіть ті, хто ще мав якісь надії, назавжди від них відмовляться. Адже що можна чекати від спадкоємців кріпосницько-боярської глупоти?

Видатний німецький філософ Г. Гегель говорив: історія вчить тому, що вона нічому не учить. Не навчила вона й Путіна. Очевидно, лицемірством є його слова про трагедію Ленінграду, тепер Петербургу, де він народився, який три роки був в облозі. Але тепер завдяки йому вже українці з дітьми після сирен повітряної тривоги ховаються у підвалах, бомбосховищах і метро, а мільйони біженців шукають притулку по всій Європі.

Здійснена агресія не підлягає ніякому логічному аналізу. Але тут і проходить та лінія, з якої можна пояснити феномен української суб'єктності, невіддільної від тієї історичної парадигми, в якій зберігаються цінності, традиції, настанови. Завдяки ним українець виокремлюється в особистість – самодостатню, авторитетну, гідну, сильну своїм розумом і життєвим практицизмом. В довготривалому процесі становлення української свідомості апробовувалися різні моделі мислення як способи усвідомлення і пізнання світу – раціональне, чуттєве, екзистенційне, прагматичне, позитивістське і т.д. Разом з ними – перевірені досвідом ефективність розуму, інтелекту в різних сферах теоретичної і практичної діяльності. За всієї різноманітності теоретичних рефлексій в українській філософії, джерела якої знаходимо у західноєвропейській філософії, вони мають за базовий концепт *ідею раціонального суспільства*. Що означає високий рівень розуміння оточуючого життя і відповідний рівень «другої природи» – культури.

У сучасній російській політичній, діяльній, художній, побутовій, управлінській і т.д. культурі залишається те, впроваджене десятиліттями, марксистське розуміння свідомості як відображеного буття. Тому – диктатура, тому цар, тому імператор. Тобто свідомості надається другорядне, похідне від економіки і життєвих реалій значення. На противагу цьому, те, що ми називаємо *українською свідомістю*, виконує не тільки і не стільки функцію відображення. Навпаки, вона первинна, активна, діюча, продуктивна, розумна, мисляча, розуміюча, що ми спостерігаємо сьогодні в сучасного українського народу.

Раціональне суспільство, зразком якого є розвинені передові країни світу і Європи – це організація суспільного життя у відповідності до *вимог розуму*. Саме він є визначальною рисою свідомої діяльності людини. Тобто суспільство розуміється як реальність, утворена розумними істотами і має на меті вирішення досягнутих розумом завдань, що передбачає *цілераціональні дії* людей. Раціональність є визначальною інтенцією європейського суспільно-

культурного життя, вона спрямовує його розвиток, існування, параметри мислення. В цій же парадигмі здійснювався розвиток українського мислення. Щоправда, з досить вагомим сегментом ірраціонального відношення до дійсності.

Міра невідповідності суспільства критеріям раціональності (розумності) робить його не виправданим, недійсним, позбавленим автентичного сенсу і права на існування. В чому й полягає сенс розбіжностей, які існують сьогодні між російською й нашою, українською свідомістю. У вимірах українського мислення необхідною є *відповідність* соціально-культурних ідей вимогам активної і дієвої *розумної свідомості*. Вона – сутність української цивілізації, основа якої – серце, душа. Філософія серця Г. Сковороди означає смисл, ідею, закон української суб'єктності. Поняття «серця» стало визначальним для українського мислення, увійшовши через філософську традицію в культуру і менталітет.

Українське суспільство – не просто певний образ соціальної дійсності, створений теоретичним розумом і практичною діяльністю. Насамперед воно – *усвідомлена* передумова розуміння суспільства українською думкою та загальний огляд всіх дискусій і дискурсів, які мають місце у стратегіях філософсько-соціального мислення. В параметрі українського суспільства відбувається, з одного боку, *легітимація суб'єктності* у соціумі: суб'єктність отримує значення критерію, у відповідності до якого повинен розбудовуватися соціальний порядок. Власне, суб'єкт стає верховним суспільним, культурним, економічним, побутовим законодавцем. Що, зрештою, і відтіняє, відокремлює Україну від Росії, українське продуктивне мислення від російського непродуктивного, гармонію від хаосу і дисгармонії. Суб'єкт виступає і як головна рушійна сила всіх процесів соціального розвитку, і як основа права.

В такому випадку російська дія отримує цілком негативне значення: вона є стихійною силою з суто рушійним потенціалом. Таким чином, суб'єкт в організованому суспільстві, до якого, без сумніву, прагнуло і прагне українське суспільство, наділяється владними повноваженнями щодо соціально-культурної реальності. Важливо нагадати про невід'ємність культури від суб'єктності, оскільки кожна з цих сфер життя окремо одна від одної відбутися не може.

Безумовно, соціально-культурна реальність України не завжди відповідала таким вимогам. Це можна пояснювати особливістю «ментальних настанов», важким історичним минулим, яке формувало не систему загальноцивілізаційних цінностей, а різного роду «вміння» – виживання, пристосування, здатність знайти підтримку, зайняти конформістську позицію, покоритися чи виступити проти насилля тощо.

Сьогодні українська нація сповнена надії на краще майбутнє, яке пов'язує в першу чергу з перемогою у війні. Справа полягає не стільки у продукуванні подібного очікування, а в тому, що вона знаходить ґрунт для укорінення, яким є наша суб'єктність, в багатьох випадках відповідна європейським стандартам, а в більш широких межах – свідомості і мисленню розумної, сучасної цілераціональної людини. *Не дилетанта, не ділка, а людини справи і широкої культури мислення*. В такій ситуації суб'єктність – це вже вихід за межі звичайної норми, це вже ситуація творення, відмова від «пересічності» і

«буденності».

Втрата суб'єктності приводить до всезнайства. Але всезнайство найбільш властиве свідомості саме «пересічного» індивіда. Вона не зникла, ця «проста», «пересічна» людина. Вірус «пересічності», буденності, прагнення все підвести під гребінь, під знаменник подібності до себе, до зрівнялівки, «однаковості» міцно укорінився в свідомості більшості росіян. Звідси – безвідповідальність – за результати своєї діяльності, байдужість до всього, що виходить за межі власного інтересу. Для російської пересічності не потрібна така активна, дієва особистість – вона є ворогом – укоріненої «совковості», інертності, тактиці очікування, віри в «добраго царя».

Подібна «пересічність» аж ніяк не відповідає вимогам української цілераціональності, для якої користь і вигода можуть бути тільки від професіонала. А тільки він і може бути патріотом, громадянином, адже посправжньому відповідальний за доручену справу. Оптимістичне сприйняття української реальності передбачає серйозну налаштованість на *позитивний результат*, що означає якісну модернізацію суспільної суб'єктності. Вона вже перейшла від пасивності до активності, тобто від функції відображення до функції творення, що й постає умовою досягнення остаточної перемоги.

Всі сміливі задуми в історії завжди вдавалися тоді, коли були забезпечені інтелектуальним, думуючим, професійним виконавством. І терпіли поразку, як тільки здійснення грандіозних планів перекладалося на «пересічність», на тих, хто здатен лише до стереотипної, шаблонної діяльності, на діяльність тільки по наказу «зверху».

З точки зору спотвореного утопічними ремінісценціями мислення путінський синкліт на чолі зі своїм «вождем» не зрозумів: за 30 років в Україні виросло покоління, яке не знає і не хоче знати «радості» фактично злиденного життя при радянському соціалізмі. Для цього покоління, як і для його батьків, які на референдумі 1991 року майже стовідсотково проголосували за незалежність України, Україна – не просто держава, а рідна земля, Батьківщина. І це покоління, разом зі своїм народом, ніколи не поступиться ні перед ким. А тим більше перед тими, хто забрав мирне життя, забрав можливість дітям виховуватися в дитсадках, учням вчитися у школі, студентам – в університетах, а мільйони змусив поневірятися хоч і в гостинних, але чужих домівках і країнах.

Як відомо, коли Бог хоче покарати, він позбавляє людину розуму. Ми свідки фіналу, агонії Росії, чільник якої втратив розум, і незабаром кремлівський монстр, зрештою, понесе справедливую кару за своє божевілля – розв'язану війну проти України.

P.S. Під час бенкету у палаці вавилонського царя Валтасара на стіні з'явилися написані вогнем слова: «Мене, мене, текел, упарсін». Напис означав: «Вичислено, вичислено, зважено, розділено». На запитання переляканого Валтасара, як це зрозуміти, пророк Даниїл, який тут знаходився, розтлумачив так: «Мене» – вичислив Бог царство твоє і поклав кінець йому; «текел» – тебе зважили на вагах і ти виявився дуже легким; «упарсін» – розділено царство твоє. Це означає «кінець царству твоєму».

Так що прийшов кінець путінському царству. Давид завжди перемагав і